

МАНИПУЛАЦИЯТА С ПОЛИТИЧЕСКАТА ТЕРМИНОЛОГИЯ В МЕДИЙНАТА КОМУНИКАЦИЯ ПО ВРЕМЕ НА ВЪОРЪЖЕНИЯ КОНФЛИКТ В МАКЕДОНИЯ ОТ 2001 Г.

Доц. д-р Момчил Дойчев Баджаков
д-р Имер Исмаили

Теоретичният анализ на политическата терминология и идейно-политическата съвместимост на използваните понятия в медийната комуникация при отразяването на въоръжения конфликт в Македония от 2001 г. налагат най-настойчиво изясняване на случилото се тогава за самото македонско общество. И до днес съществува пълна теоретична и практическа неяснота относно избухналия въоръжен конфликт, потушен с решаващата помощ на международната общност. Релативността на използваната политическа терминология в комуникационния процес има своите както теоретични, така и емпирични аспекти и приложения.

Анализът на тия процеси на базата на използваната в масовата комуникация терминология изисква от изследователите отговор на въпроса: Какво все пак се случи в Македония през 2001 г. – контролиран конфликт, културен конфликт, конфликт на интереси на политическите партии, тероризъм, държавен тероризъм, междуетнически конфликт, граждански конфликт, междуетническа война, гражданска война или интернационален конфликт?

Това са основните термини, използвани в политическата комуникация за определянето на случилото се в Македония през 2001 г. Изясняването му е първостепенна изследователска задача.

1. Много често в медиите, в политиката или в литературата използването на политическите понятия е неадекватно. Политиците поначало обичат да обличат своите изказвания в научнообразна форма. Но и научното познание за политиката често губи неутралността и обективността си като изпада в пристрастия и политическа субективност.

Ключов момент в разграничението между политика и политология е фактът, че в политиката се случват напрежения и конфликти, а политологията следва да ги освети, диференцира и обясни.

Тази дивергентност се основава на факта, че политиката обикновено оперира с „инструментални истини“, докато политическата наука има за цел „фактичката истина“.

В политиката „истината“ е само инструмент за постигане на други цели, докато в политическата наука истината е финална цел. Испанският философ *Рамонеда* в този контекст изтъква, че „политиката никога не прави това отвъд територията, дефинирана за нея от Макивели“.

От тази гледна точка политиката е инструментализация на лексиката. Често пъти тя се трансформира в демагогия. Езикът без съмнение е един от най-силните инструменти на политиката.

Политическите групировки, партии, движения, изобщо страните в политическите събития използват езика, терминологията и понятията, за да защитят своите интереси. Във връзка с това *Ерхард Еплер* констатира: „Политиката се прави чрез езика. Който е роб на думите, политически е слаб. Който иска да се занимава с политика, трябва да бъде *господар на думите*”.

Манипулацията с думи и понятия е съществен дял на релациите между политика и език. Всеки представя свои интерпретации във връзка със специфичните политически термини и понятия. Тази перспектива води до *релативност на политическата терминология*.

Целта ни е изследването и осветяването именно на тази релативност. Както бе казано по-горе, това ще стане с помощта на методологията, използвана от политическите науки.

Концептуалното изследване на конфликта в Македония от 2001 г. показва, че той беше не само въоръжена битка, но също така и *езикова битка*. Ангажираните в конфликта страни се нападаха като използваха думите без да имат представа от научна терминология, но и като създаваха по този начин доминация на *езика на омразата*.

2. Една от най-големите дилеми не само по време на конфликта в Македония, но и в постконфликтния период бе дали събитията от 2001 г. са въоръжен конфликт или необявена война, дали ставаше дума за междуетнически конфликт или конфликт между албанските бунтовници и държавата Македония? Имаше или не елементи на тероризъм в този конфликт? Имаше ли елементи на гражданска война или конфликтът беше предизвикан от външни сили?

Джошуа Голдстейн посочва някои от критериите, за да диференцира въоръжения конфликт от войната. Според него ”най-голяма част от войните съдържат минимум от критериите (като минимум хиляда загинали в битка), с цел да се отличи масовото насилие по време на войните от обичайното и локализирано насилие по време на международните конфликти”.

Доколкото тези количествени критерии изглеждат незадоволителни, Голдстейн допълва: „Войната може да се дефинира като състояние на стабилно насилие, което води до смърт или преднамерени увреждания и в което държавни армии воюват помежду си. В случай на гражданска война военните сили участват на страната само на едната страна”. Дори само тези дефиниции показват комплексността на въпросите около конфликта в Македония.

Медийното отразяване на въоръжения конфликт в Македония от 2001 г. изисква предимно емпирически подход. Анализът на изявите на медиите по време на конфликта показва, че медиите не бяха готови да отразяват конфликт от такъв характер. Те бяха затова най-често ретранслатори на политически внушения, използваната от медиите политическа терминология бе поставена в служба на езиково-политическа и комуникационна манипулация.

През 2001 г. в Македония не съществуваха познати релеванти научни изследвания във връзка с ключовото понятие конфликт, които да се използват за неговото обяснение и разбиране. Използваните от нас емпирични подходи, съчетани с анализа на използваните термини и контент-анализа, са в съответствие с традициите на европейската политическа култура, които по време на конфликта се „сблъскаха” с традициите на авторитарната и патриархална политическа култура в Македония.

Тази теоретико-емпирическа методология ще спомогне и за преодоляването на дисторзията (изкривяването) на политическата терминология, използвана в Македония по посока на европейските стандарти, а също така и за действия и конкретни анализи на предметената политическата култура като изкрystalизирал формално-правен феномен.

ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПОЛИТИЧЕСКАТА ТЕРМИНОЛОГИЯ ЗА МАНИ-ПУЛАЦИЯ

Изявите в медиите на основни партийни, политически, военни и държавни личности по време на въоръжения конфликт в Македония от 2001 г. показва неадекватност на използваната от тях езикова и политическа терминология. Тази терминология е характерна и за дясноориентираните, и за лявоориентираните медии. Това се отнася за обществените личности и от македонска, и от албанска страна. Ако използваната терминология от македонска страна беше да се представят въоръжените групи като екстремисти и терористи, то от албанска страна те бяха представени като освободители и борци за човешки права.

Също така е видно, че хаосът в терминологията, определяща случващото се като „въоръжен конфликт”, „етническа” или „гражданска война”, „тероризъм” и т.н., беше пълен.

Що се отнася до международната общност – тя, от една страна, не може да признае, че има агресия към Македония от страна на Косово, защото това означава да се поставят под съмнение усилията за регулирането на конфликта там; от друга страна, представянето на

въоръжените групи като нови едва ли не „талибани“ може да създаде прецедент, твърде опасен за бъдещето развитие.

Във връзка с тези предварителни бележки е по-важно да се видят и обяснят практическите терминологически разминавания от теоретична гледна точка. Така по теоретичен път е необходимо да се анализира конфликтът между легалност и легитимност, стоящ в основата на терминологичния хаос. А по-нататък са въпросите: криза, конфликт или война, борци за човешки права или терористи, междуетническа или гражданска война, национален или интернационален конфликт. По този начин използваната терминология се конкретизира в политологически дилеми, което спомага да се достигне до същността и смисъла на ставащите събития.

ЛЕГАЛНОСТ И ЛЕГИТИМНОСТ В КОНФЛИКТОЛОГИЧНА ИНТЕР-ПРЕТАЦИЯ

Термините „легалност“ и „легитимност“ в медийната комуникация изглеждат почти тъждествени. В политико-юридическата си употреба обаче понятията за легалност и легитимност са диаметрално противоположни и в същото време са неразделни едно от друго. Без тях не може да функционира нито едно съвкупно организирано общество. По своята същност легалното включва съвкупност от норми, които произтичат от конституцията, законите и другите правни разпоредби за адекватно и нормално функциониране на едно общество, докато под легитимност се подразбират механизмите, чрез които легалното се възприема от гражданите на една страна като адекватно, нормално, законно, морално и оправдано с оглед на функционирането на обществото в тези признати правни рамки. По своята същност първото е регресивно, твърдо и непоклатимо, докато второто по съдържанието на правно-формалното и политическо понятие има гъвкава и относителна природа, доколкото непрекъснато се подлага на промени и изменения, изискващи адекватен отговор в легалното право. Легитимно право на всеки народ е правото му да променя и усъвършенства това, което е легално. Тези промени в определени периоди от развитието на цивилизацията са ставали и насилствено.

Македония от 2001 г. в своята вътрешна организация имаше легална система, която произтичаше от Устава (Конституцията) на Македония. В рамките на този Устав и върху неговата основа функционираха различни закони, които правеха възможни напредъка и развитието на това общество. Но това легално организиране, основано на Устава на Македония още при нейното основаване като самостоятелна държава, беше оспорвано от албанците. И практически този спор, това

искане на албанците да бъде добавена част към Конституцията, която да осигурява механизъм за представителство на техните колективни права в държавата, се осъществи чрез въоръжения конфликт от 2001 г.

Общественото мнение в Македония беше против въоръжените групи албанци, които излязоха да защитават това, което за тях беше легитимно, макар и с нелегални въоръжени средства. Тия хора бяха наричани с различни имена: „терористи“, „убийци“ и пр. Но техният отговор беше: Ние имаме легитимно право да бъдем равноправни с македонците. Това което беше нелегално, но беше легитимно за албанците, формално и фактически след конфликта от 2001 г. стана легално. На практика след конфликта се измени Уставът на Република Македония.

Според международното право има три базисни критерия за легитимна власт (Roth, B. (2001), p.23):

- Държавата е легитимна, ако е призната от собствения народ и от международната общност. Доколкото има мир и ред в държавата и доколкото тя не е оценявана като „черна овца“ или аутсайдер от останалия свят.
- Държавата не нарушава правата на останалите легитимни държави. Най-често, легитимните правителства не вършат агресия над другите общества.
- Легитимната държава се труди да задоволи човешките права на своите граждани, като правото на живот, свобода и просперитет. Държавите, които не изпълняват тези критерии, нямат право да владеят, нито пък да воюват.

Дискусията около легитимността на властта е от особено значение, когато става дума за гражданските войни, а не за класическите гранични войни между държавите. Именно в ситуация на гражданска или цивилна война се поставя въпросът коя от двете страни, които воюват в рамките на една държава, има минималната оправданост; Коя страна има легитимност според критериите на международното право?

Случва се държавата да не употребява своите военни сили против друга държава, а срещу собственото си население. В една такава ситуация действия военната хуманитарна интервенция – случаите в Камбоджа и Уганда през 70-те години от миналия век, Руанда в 1994 година и случаите със Сърбия и Косово.

Международното право не позволява превантивни военни действия, освен ако не са оторизирани от Съвета за сигурност на Обединените нации. Все пак Съединените американски щати в тяхната национална стратегия за сигурност приемат превантивната война като

легитимно средство, за да защитят своята сигурност. Например войната в Ирак от 2003 година е ярък пример за тази стратегия.

Държавата може да воюва само по една единствена причина, а тя е да защити собствените си т. нар. „справедливи причини”.

Следователно справедливото намерение на една държава да воюва не е достатъчно. Актуалната мотивация, която стои зад използването на войната, трябва да бъде морално оправдана. Изключват се всички прикрити мотиви: сдобиване с мощ, заграбване на чужда земя, отмъщение, етническа омраза.

Но международното право не включва това правило, най-вероятно поради сложността да се дефинират истинските намерения и мотиви на държавата да прибегне към война.

Една държава може да започне военни действия, само ако решението е взето от легитимните власти в съответната държава, според легалните правила, и във всеки случай трябва да се информира обществеността – и своята, и чуждата за причините и съдържанието на това решение.

Държавата може да прибегне към война, само ако е използвала всички възможни методи за мирно решаване на спора чрез дипломатически преговори. Преди да прибегне към война, държавата трябва да вземе предвид факта за пропорционалността на ползите и вредите, които ще произлязат от войната. Държавите не трябва да бъдат тесногърди и да искат да максимизират собствените поствоенни придобивки, а да гледат по-глобално.

Само като илюстрация ще споменем един от главните аргументи на САЩ за оправдаване на войната в Ирак. Те смятат, че от войната, освен увеличаване на сигурността на САЩ, полза ще има и иракското население, което от години живее под диктаторски режим.

СПЕКУЛАЦИИ С ПОНЯТИЕТО КОНФЛИКТ

Съществуват безброй опити да се дефинира понятието конфликт. В повечето обществени науки – социология, антропология, социална психология, политология и т.н. – се използват различни подходи за определянето му. Може да се каже, че дори самото дефиниране на понятието конфликт създава конфликт. (Bonacker, Thorsten / Imbusch, Peter (2005), p. 6).

Някои автори го определят като взаимодействие, при което единият субект, в стремежа си да защитава своите интереси, с действията си уврежда интересите на другия субект или дори се стреми да го унищожи.

Има две основни разбирания за същността на понятието конфликт. Първото тръгва от перцепирането на А и Б като актьори с осъзнати цели и

конфликтът настъпва само тогава и до такава степен, когато задоволяването на нуждите на А лишава Б от възможност да задоволи своите нужди.

Според второто разбиране, вместо осъзнати цели между актьорите А и Б стоят обективни интереси, независими от съзнанието на А и Б, и конфликтът най-често произтича от взаимодействието на обективните интереси.

Марксистката традиция разглежда обективния интерес като класов интерес за контрол най-вече на принадлежната стойност. Други подобни традиции фокусират вниманието си повече върху националния интерес.

Това може да бъде концептуализирано по различни начини. Някои се отнасят до целите на индивидуалните носители на решения или са резултат от преговорите между различните носители на решения.

В други националният интерес е конструиран като най-висша дългосрочна цел и е детерминиран от геополитически, стратегически или икономически фактори. Според трети интересите се основават на естественото право, основните потребности и условията за живот (Galtung, Johan, (1971), p. 81-117).

Хайделбергският институт за международно изследване на конфликтите определя конфликта като война на интереси (позиционни разлики) на национално равнище с определена продължителност и магнитуд между поне две страни (организирани групи, държави, групи държави, организации), които са решени да осъществят своите интереси и да победят. (НИК (2005)

Според Сингер и Смол конфликтът е силово поведение, при което най-малко една от страните е държавата и има най-малко 100 жертви на бойното поле. (Singer, D. Joel / Small, Melvin (1972), p. 8)

Сред количествено-емпирическите дефиниции е и тази на Стокхолмския международен център за изследване на мира, която квалифицира въоръжения конфликт като употреба на сила между въоръжените сили на две или повече правителства или между една държава и най-малко една въоръжена група, която има за резултат най-малко 1000 жертви всяка календарна година, а несъвместимостта на интересите се отнася до оспорване на контрол над власт или територия. (Dwan, Renate / Holmqvist, Caroline (n.d), p. 39)

Конфликтът се дефинира и като „състезателна несъвместимост, която се отнася до властта или територията, или до двете заедно, което резултира до най-малко 25 жертви на войната. Една от тези две страни трябва да бъде правителството на държавата”. Тези количествени показатели, до които той води, тук поставят и въпроса за целта, субектите и обектите на конфликта. (Wallensteen, Peter / Sollenbrg, Margareta (2005), p. 623-635)

Съществуват многобройни класификации на обществените конфликти. Като критерии за типология се използват: типът на групите, участващи в конфликта, влиянието му върху определена политическа система, средствата за постигане на алтернативните цели, последствията от конфликта, начините за артикулиране на несъвместимите интереси на страните, използването на сила, динамиката на ескалацията на конфликта и пр.

Според типа групи, участващи в конфликта, конфликтите се делят на класови, расови, национални, религиозни. Доколкото обществените класи, включени в системата от производствени отношения, се конкурират, спорът около различния им принос придобива характер на класов конфликт. Националните, расови или религиозни групи също могат да се изявят като субект на конфликти. Конфликтите, в които участват тези групи, се различават от класовите по това, че ако класовите конфликти са насочени най-вече към радикални промени на политическата система и към начините за производство и придобиване, то при останалите става дума или за неприемане само на някоя част от политическата система, или за формиране на собствена политическа общност (държава), която в обществено-икономически смисъл не се различава от предходната.

Много автори смятат, че различният език и културна традиция на религиозни или расови групи, живеещи в едно общество, увеличава възможността от ескалация на социалния конфликт в смисъл повишаване на неговия интензитет и острота и до промяна на природата му. Това би могло да доведе до развитие от реален до нереален конфликт (Косер), чиято цел би могло да стане и унищожаването на самата обществена група.

Според Робърт Дал съществуват начини расовите, национални и религиозни конфликти да се поставят в толерантни граници, т.е. да се попречи на тяхното ескалиране:

1. Ако на етническите, религиозни и расови групи не им се отказва правото да участват във властта.
2. Ако има съгласие в обществото (което дори не е необходимо да бъде кодифицирано), което осигурява сигурността и изявата на различните субкултури в него.
3. Ако народът в страната вярва, че системата (полиархия) отговаря на държавните потребности. (Dahl, Robert (1967); p. 39)

Според влиянието си върху политическата система конфликтите се делят на умерени и системни. В първия случай субектите на обществения конфликт не оспорват обществено-политическата система. Във втория

системните конфликти подриват самите основи на системата. Докато при първите се касае за конфликти, целящи *промяна в системата*, за вторите е характерно искане за *промяна (смяна) на системата* (Парсънс).

Въз основа на тази класификация политическите партии се делят на умерени (системни) и антисистемни. Но това не означава, че отношението към разделението системни – антисистемни партии трябва да носи съответно позитивно – негативно значение. Жорж Лаво справедливо смята, че антисистемните партии могат да представят интересите на онеправдани обществени групи. Според него те дори са нещо като социален отдушник и ограничават по този начин възможността от социална революция.

Според това дали конфликтът е алтернативно средство за осъществяване на някаква цел Косер разделя конфликтите на реални и нереални. (Coser, L. (1956) p. 21) За реален конфликт става дума тогава, когато целта е фиксирана, а съществуват и функционални алтернативи с оглед на средствата. Конфликтът е резултат от противоположните интереси на двете страни (обществени групи).

Нереалните конфликти не се основават на фиксирани цели и на съперничеството на конкуриращите страни около тия цели. Тези конфликти се основават на необходимостта от освобождаване на отбегнатостта на поне една от тях. Причина за тези конфликти всъщност са неприятелските импулси и агресивността, докато обектът има второстепенно значение и по време на конфликта може да бъде дори променен.

Регулирането на нереалните конфликти е много по-сложно от регулирането на реалните. За ефикасно справяне с нереалните конфликти първо трябва да се отстранят нереалните елементи като омразата и агресивността, дори след това да се стигне и до реалния предмет на спора, ако такъв въобще съществува. Тези конфликти не съществуват в чист вид. Доказателство за това е и конфликтът в Македония от 2001, в който покрай обективните и реални фиксирани цели имаше и много нереални елементи, които бяха подклаждани чрез средствата за масова комуникация.

Според начините на протичане на конфликта като процес Диез, Сетер и Алберт (Dies, Thomas / Setter, Stephan / Albert, Mathias (2004), p. 69) правят 4-степенна конфликтна типология на базата на несъвместимостта между двете страни в конфликта и начините, по които те се регулират като основни спецификационни стандарти:

1. Конфликтни епизоди
2. Тематични конфликти
3. Идентитетни конфликти
4. Силови конфликти

Схващането на конфликта като динамичен процес, развито от Пфеш (Pfetsch, Frank R. (1994), p. 216), води до следната класификация на конфликтите:

- латентен конфликт – разграничена позиция по отношение на определена ценност от национално значение се смята за латентен конфликт, ако съответните искания на едната страна са артикулирани и видени по същия начин от другата;
- манифестиран конфликт – включва употребата на определени средства, например вербален натиск, заплахата за употреба на сила или въвеждане на икономически санкции;
- криза – обтегната ситуация, в която поне едната страна употребява насилие в спорадични инциденти;
- жестока криза – когато насилието се използва по организиран начин;
- война – вид силов конфликт, при който използваната сила се употребява организирано, системно и непрекъснато. Страните в него предприемат безогледни средства в зависимост от ситуацията, разрушението е масово и дълготрайно. (НПК (2005)

Според теорията за насилието на Йохан Галтунг съществуват три основни форми, чрез които насилието се проявява. (Galtung, Johan (2000), p. 104)

Първата е директното насилие, което е най-видимо и най-лесно измеримо. Втората е структурното насилие, което е невидимо, но дълбоко вкоренено в обществената, политическата и правната система. Третата е културното насилие, когато обществото или части от него намират начини и средства за легитимиране на употребата на насилие, интерпретирайки ги като патриотизъм, жертвоготовност, героизъм и т.н., и намират израз в общественото мнение чрез дискурса на медиите, образованието, символите и пр.

Когато различията и несъвместимите интереси на страните не могат да се преодолеят по мирен път и когато употребата на сила стане единствено средство за осъществяване на претенциите, конфликтът става силов. За Дейвис съществуването на екзистенциални фрустрации и имплементационни потребности е основно условие, при което несилвият конфликт преминава в силов. (Davies, Morton (1973), p. 251)

Сандол дефинира несилвия конфликт като манифестиран конфликтен процес, в който най-малко от една от двете страни или техни представители се опитват да следват своите представи за несъвместими цели чрез директно или индиректно разрушаване на възможностите на другата страна да защитава своите интереси. (Sandole, Dennis (1998), p. 93)

ТРАЕКТОРИЯ НА КОНФЛИКТА

Веднъж появил се, конфликтът има своя траектория, своите фази, които може и да не следват една след друга. Класическият модел на конфликтната динамика е съставен от 4 фази:

- фаза на напрежение
- фаза на ескалация
- фаза на деескалация
- фаза на помиряване

Алкер, Гър и Рупсинге определят конфликтната траектория чрез 6 фази:

- фаза на спор
- фаза на криза
- фаза на ограничена употреба на сила
- фаза на масово насилие
- фаза на намаляване на употребата на сила
- фаза на решаване на конфликта

Според Брахам траекторията на конфликта обхваща седем фази:

- фаза на латентен конфликт
- фаза на поява
- фаза на ескалация
- фаза на разгаряне
- фаза на преговори
- фаза на решаване на спора
- фаза на постконфликтен процес на изграждане на мира

ЦЕЛИ, ИНТЕРЕСИ И ПОЛЗИ

Целите, интересите, ползите, правата и пр. са най-честите конфликтни теми. Те са и най-честите мотивационни елементи на конфликтите. За Хабермас интересите са основни ориентации, свързани с подредени фундаментални условия за възможна репродукция и самоконституиране на човешкия род. По тази причина ориентациите не са директно насочени към задоволяването на емпирични нужди, а към генерално решаване на системни проблеми.

Разглеждайки интересите като мотиви за конфликт, е необходимо да споменем и дефинициите на националния интерес като мотив за конфликт, концептуализиран или като дългосрочна цел, детерминирана от географски, икономически и стратегически фактори, или върху резултатите от преговорите между индивидуалните носители на решения.

Територията, идеологията, династическата легитимност, религията, езикът, етносът, самоопределението, природните богатства, пазарите, доминацията, равенството и отмъщението според Сингер са главните заподозрени за конфликтно поведение. В случая с Македония 2001 най-съществени са малцинствените и етническите поводи за появата на конфликт.

Обикновено управлението на конфликти се свързва с ролята на трета страна, която се изявява като медиатор, съветник по разрешаване на конфликти, конфликтен мениджър или супервайзер, който е повикан да помогне или по собствена инициатива се включва да менажира конфликта.

Кенет Боулдинг предлага тричленна типология за регулиране на конфликта:

1. Конфликуващите страни се отделят една от друга;
2. Намеса, ако едната страна има тотална власт над другата;
3. Процедурно регулиране на конфликта чрез: а) помиряване – чрез конвергенция на ценностните системи и постъпателно елиминиране на конфликта; б) компромис – когато няма обща ценностна система, но опониращите страни са готови да отстъпят от своите главни цели за да се регулира конфликтът; в) арбитраж – от страна на неутрален субект, невключен в конфликта. (Boulding, Kenneth, p. 306-311)

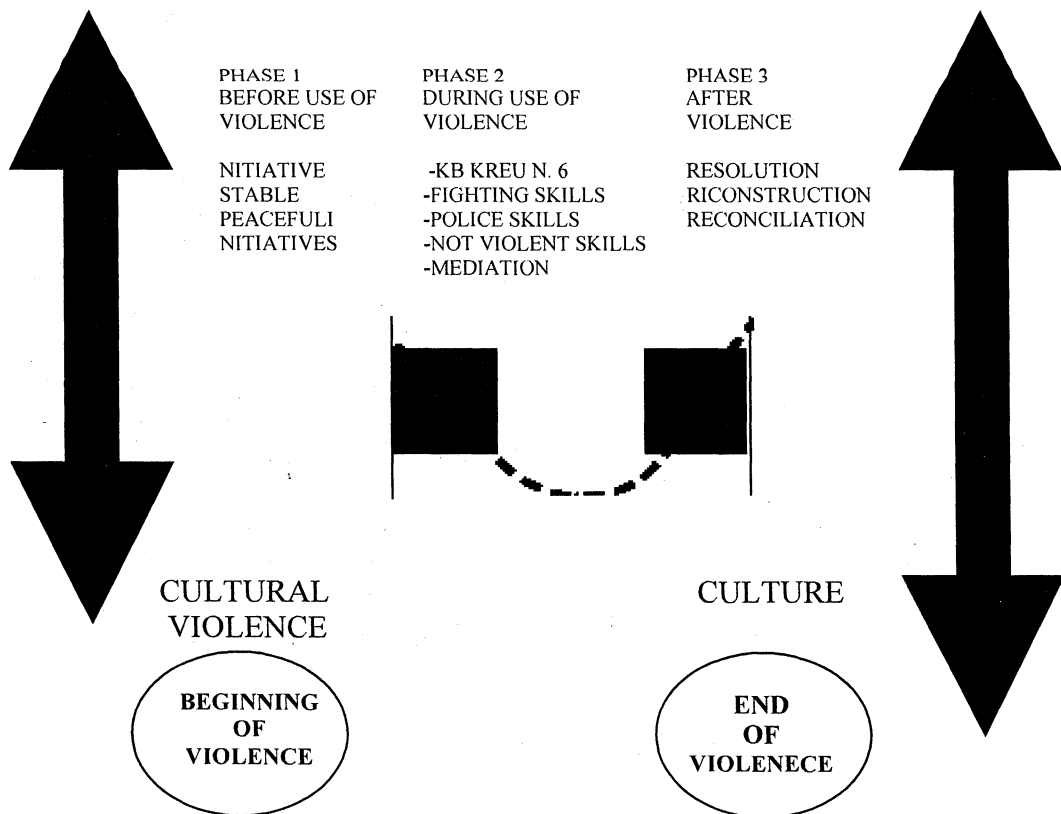
Тази типология представя една идеална класификация, която на практика рядко се използва в чист вид. По-често се използват комбинации от различни стратегии за регулиране на конфликти.

Управлението на конфликта се състои от много елементи. Един от тях е регулирането на конфликта, когато усилията са насочени само към елиминиране на директното насилие с помощта на различни стратегии, трансформиране на конфликта и накрая да му се сложи край с достигането до политическо съгласие. (Bercovitch, Jacob (1984), p. 75; Boulder; Zartman, Ira William (1985), p. 142)

Втора форма е решаването на конфликта. Този тип мениджмънт не предполага само елиминиране на директното насилие, а тръгва от възможността за задоволяване на универсалните човешки нужди като сигурността, справедливостта и признанието. Буртон предлага трансформация на конфликта в приемлива за двете страни ситуация чрез работни заседания, дискуссионни групи или кръгли маси (като методи) и чрез медиация, преговори и арбитраж (като процедури). (Burton, J., (1969) p. 98).

Най-важно е да се подобри комуникацията между страните в конфликта, за да се постигне взаимно разбиране на интересите на всяка

страна. От централно значение е двете страни да разберат, че човешките нужди не съвпадат с ограничените ресурси и с помощта на преговорите може да се достигне до печеливша ситуация и за двете страни. Трета форма на управлението на конфликта е конфликтната трансформация. Според Галтунг всяко конфликтно решение е повече или по-малко временно. Известно време решението може да осигури мир и просперитет, но докато противоположните интереси отново не излязат на повърхността или се появят нови. Моделът за трансформация на конфликта се базира на предположението, че включените в конфликта страни може и трябва да имат определени трансформационни капацитети. С това се признава способността на хората за взаимно почитане и реципрочно разбиране на конфликтните интереси, което ще ги доведе до стабилно и приемливо решение.

Galtung, Johan (2005), Conflict Transformation by Peaceful Means (The Transcend Method)

Според Галтунг трансформацията на конфликта е възможна и преди да започне насилието, и по време на насилието, и след като насилието приключи. (Galtung, Johan (2005), p. 76)

Този анализ на теоретичната база на понятието конфликт се направи с цел да се види, че конфликтът не е само красноречив медиен и политически инструмент.

Конфликтът е сложно и дълбоко по своята същност психологическо, политологическо, икономическо, международноправно и принологическо понятие. Ако се познаваше теоретичният бекграунд на понятието, биха се избегнали импровизациите и дилетантското, често пъти наивно използване на термина, както това се наблюдаваше в Македония през 2001 г.

Денис Маккуейл (Mcquail, Denis (1992), p. 144) подчертава, че медийното многообразие може да бъде разбрано като широк принцип, а масмедиите го правят по три начина:

1. като рефлектират различията в обществото;
2. като дават достъп на различни гледни точки;
3. като представят широк спектър от решения.

Тази медийна динамика на публичната сфера се разбира от Юрген Хабермас като място, в което става размяна на информация и където на базата на общия интерес се формира общественото мнение. (Habermas, Jurgen (1995), p. 23)

Общественото мнение в Македония, изострено от политическата воля в медийната сфера, показва дуализма на македонското общество. Именно медиите придадоха търсеното многообразие като придобивка на демокрацията, но и политици, и журналисти останаха затворени в своите идеологически обвивки. Журналистическите коментари замъглиха вместо да просветлят погледа на гражданина. Медийната среда се изпълни с терминологична какофония: „война“, „външна агресия“, „гражданска война“, „тероризъм“ и т.н. И до днес в Македония не е изяснено какво всъщност се случи през 2001 г.

(Продължава в следващия брой.)